

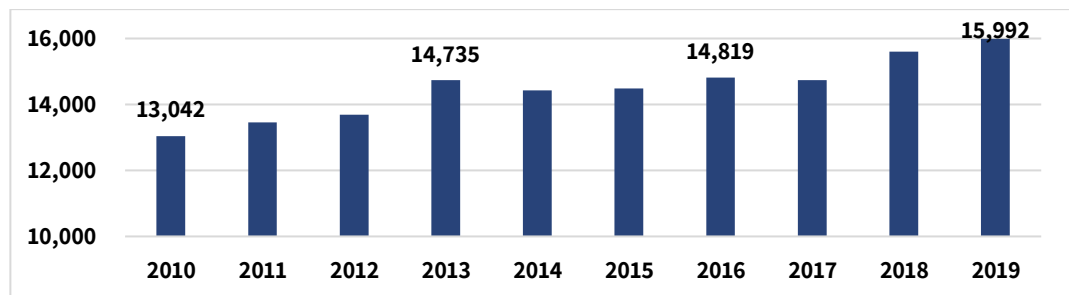
אומדן המיסים שישולמו בעת חלוקת חיסכון פנסיוני בעקבות גירושין

מסמך זה נכתב לבקשת חבר הכנסת אוריאל בוסו, ומוצגים בו נתונים על מספרי הזוגות שהתגרשו בישראל; תיאור סעיפים בחוק לחלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו, התשע"ד-2014, הרלוונטיים לעניין המיסוי; ואומדנים של גובה המיסוי שחל בעת חלוקת חיסכון הפנסיוני.

1. רקע: מספר הזוגות הגרושים

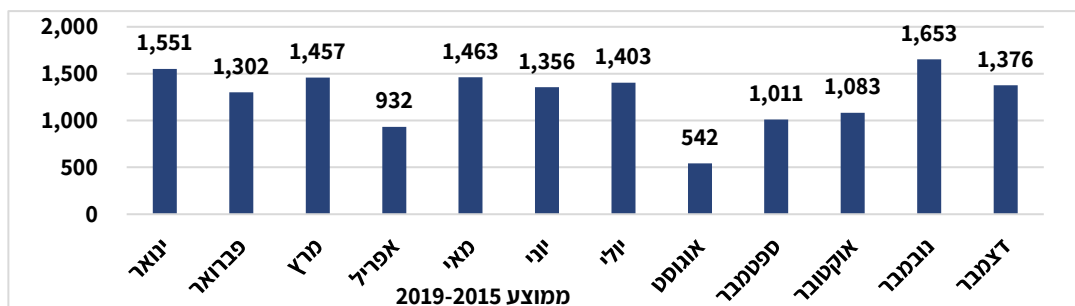
בתרשים 1 שלהלן מוצג מספר הזוגות שהתגרשו בישראל בשנים 2010-2019.

תרשים 1: מספר הזוגות שהתגרשו בישראל בשנים 2010-2019¹

בתרשים אפשר לראות שבשנת 2010 התגרשו 13,042 זוגות ובשנת 2019 התגרשו 15,992 – עלייה של 22.6%. בתרשים 2 שלהלן מוצג מספר הזוגות שהתגרשו בשנים 2019-2015 בחלוקה לחודשי השנה בממוצע.

תרשים 2: מספר הזוגות שהתגרשו בישראל בממוצע בשנים 2019-2015, בחלוקה לחודשי השנה²

¹ הלמ"ס, [זוגות מתגרשים, לפי חודש גירושין ודת: לוח 12](#), כניסה: 21 בפברואר 2022.
² שם.

בתרשים אפשר לראות שחודש נובמבר הוא החודש שבו מספר הזוגות המתגרשים הוא הגדול ביותר וחודש אוגוסט הוא החודש שבו מספר הזוגות המתגרשים הוא הקטן ביותר שהתגרשו. בממוצע חודש נובמבר בשנים 2015–2019 התגרשו 1,653 זוגות. ובממוצע חודש אוגוסט התגרשו 542 זוגות.

2. חלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג בעת פרידה

פרידה בין בני זוג היא נושא רגיש. בעת פרידה בין בני זוג מופעלת מערכת דיני משפחה המחויבת לשיתוף נכסים בין בני הזוג בכלל, ובפרט לחלוקת החיסכון הפנסיוני בין בני הזוג. נושא זה סבוך מהבחינה המשפטית, שכן משולבים בו "הלכת שיתוף נכסים", שפותחה על ידי הפסיקה; הסדר "איזון המשאבים" הקבוע בחוק יחסי ממון; ושיתוף נכסים על פי הדין הכללי.

על פי דיני המשפחה, חיסכון פנסיוני הוא נכס משותף ובר-איזון, שבתי המשפט לרוב קובעים שיש לחלק אותו בין בני הזוג בעת הפרידה. לעומת זאת, במערכת החיסכון הפנסיוני קבועים כללים ודינים שונים. מדובר במכשירים פיננסיים מורכבים, הכוללים רכיבים של חיסכון ושל ביטוח לטווח ארוך. כללים ודינים אלו כוללים שיקולים שהם שונים מן השיקולים הקנייניים של דיני המשפחה. הוועדה הציבורית לחלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו הוקמה כדי להגיע לעמק השווה בין מערכת החיסכון הפנסיוני לבין מערכת דיני המשפחה, בעת פרידה של בני זוג. הוועדה הגישה את המלצותיה בדוח שפורסם בחודש מרץ 2010.³ בעקבות הדוח חוקקה הכנסת את החוק לחלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו, התשע"ד–2014⁴ (להלן: החוק). בחוק נקבעו כללים לחלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג.

יש שני סוגים של חסכונות פנסיה: 1. **צבירת כספים**: פנסיה צוברת בקופות הגמל ובקופות הביטוח; 2. **צבירת זכויות**: חיסכון פנסיוני באמצעות פנסיה תקציבית, קרן פנסיה ותיקה וקופת ביטוח ישנה. בדוח הוועדה היו המלצות לחלוקה של חיסכון פנסיוני בכל אחד משני סוגי החיסכון לפנסיה.

במסמך זה נעסוק בפיצול של קופת החיסכון של חוסך או של חוסכת שלא הגיעו לגיל פרישה, שיש להם פנסיה צוברת, ובמיסוי שעשוי לחול בעת הפרידה מבן הזוג או מבת הזוג.

על פי סעיף 3(2) לחוק, אם נקבע בפסק דין על חלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים של חוסך לבן זוגו לשעבר, יש לפנות לקופה שבה נצברו הכספים ולפתוח קופה חדשה על שם בן הזוג לשעבר, שאליה יועברו הכספים מהקופה של החוסך. שיעור הכספים שיועברו לא יעלה על מחצית מסך היתרה הצבורה במועד הפירוד. יש לציין כי אין חובה שבפסק הדין בעת פרידה תהיה חלוקת חיסכון פנסיוני, ובני הזוג הנפרדים יכולים לחלק את הנכסים שברשותם בכל דרך שיבחרו בה.

העברה של כספים מקופת הפנסיה של החוסך לקופת פנסיה של בן זוגו לשעבר היא **אירוע מס** לפי פקודת מס הכנסה. בסעיף 26 לחוק תוקנה פקודת מס הכנסה ובין השאר נקבעו בו שני עניינים אלה:

³ משרד המשפטים, [דוח הוועדה לחלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו](#), מרץ 2010.

⁴ [החוק לחלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו, התשע"ד–2014](#).

- אם היתרה הצבורה⁵ בקופת החוסך בעת הפרידה מן זוגו **נמוכה** מהתקרה שנקבעה – ובשנת 2022 היא 1,558,800 ש"ח⁶ – אזי הסכום שיועבר לבן זוגו לשעבר (עד מחצית היתרה הצבורה כאמור) **לא יחויב במס**⁷;
 - אם היתרה הצבורה **גבוהה** מהתקרה, יחול פטור ממס על הסכום המועבר, בניכוי ההפרש בין היתרה הצבורה לבין התקרה (לא פחות מ-0) ועל היתרה יחול שיעור מס של 20%⁸.
- דוגמה להמחשה:** בהנחה שהיתרה הצבורה של בן הזוג היא 2,000,000 ש"ח, ההפרש בין היתרה הצבורה לבין התקרה המזכה (אשר בשנת 2022 הוא, כאמור, 1,558,800 ש"ח) הוא 441,200 ש"ח. נוסף על כך, לשם הדגמה, בפסק הדין של חלוקת חיסכון פנסיוני נקבע שיש חובה להעביר לבן הזוג לשעבר 250,000 ש"ח או 500,000 ש"ח או 1,000,000 ש"ח (הסכום המרבי להתאם ליתרה הצבורה). הסכום החייב במס, הסכום הפטור ממס וסך המס מוצגים בלוח 1 שלהלן.

לוח 1: דוגמאות לסכומים פטורים וחייבים במס וסך המס (בש"ח)

סכום מועבר לבן הזוג לשעבר	250,000	500,000	1,000,000
סכום פטור ממס	0	58,800	558,800
סכום חייב במס	250,000	441,200	441,200
סך מס לשלם	50,000	88,240	88,240

בלוח אפשר לראות שאם יש חובה להעביר לבן הזוג לשעבר 250,000 ש"ח מתוך היתרה הצבורה, הסכום הפטור ממס הוא אפס, משום שהוא נמוך מההפרש בין היתרה הצבורה לבין התקרה (441,200 ש"ח). לפיכך, כל הסכום המועבר חייב במס בשיעור של 20% וסך המס שישולם יהיה 50,000 ש"ח; אם נקבע שיש חובה להעביר לבן הזוג לשעבר 500,000 ש"ח, הסכום הפטור יהיה 58,800 ש"ח והיתרה, קרי 441,200 ש"ח, חייבת במס וסך המס שישולם יהיה 88,240 ש"ח. מהלוח אפשר ללמוד שסכום המס המרבי שישולם הוא 20% מן ההפרש בין היתרה הצבורה לבין התקרה. בדוגמה המובאת בלוח, שבה היתרה הצבורה היא 2 מיליון ש"ח, סכום המס יהיה אפוא 88,240 ש"ח.

3. אומדן לסך מס ההכנסה בעבור המשכורת הממוצעת לגבר ואשה שנפרדו

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מפרסמת נתונים על זוגות שהתגרשו, לרבות משך הנישואין והגיל של בני הזוג בעת הגירושין. בלוח 2 שלהלן מוצגת התפלגות הגילים של הזוגות היהודיים שהתגרשו בשנת 2019

⁵ יתרה צבורה היא סך כל הכספים שהופקדו לקרן הפנסיה וסכום התגמולים שחייב המעסיק להפקיד בעבור העובד שלו בשנת 2022 הוא לא יותר מ-26,378 ש"ח בשנה או 2,198 ש"ח בחודש (שכר חודשי של יותר מ-36,600 ש"ח) והסכום בעבור מרכיב הפיצויים בשנה הוא 34,900 ש"ח או 2,908 ש"ח בחודש. אשר לסכומי התגמולים שמעבר לכך, הם לא נכללים ביתרה הצבורה שכן הם ממוסים כבר בעת העברה שלהם לקופת הפנסיה.

⁶ **התקרה** היא התוצאה של הכפלת תקרת הקצבה המזכה במכפיל המרה להון (בסעיף 9א לפקודת מס הכנסה נקבע שהמכפיל המרה להון הוא 180) תקרת הקצבה המזכה בשנת 2022 היא 8,660 ש"ח (תקרה זו מתעדכנת מדי שנה בהתאם למדד).

⁷ [פקודת מס הכנסה, סעיף 9\(א17\)](#).

⁸ [בסעיף 124 לפקודת מס הכנסה](#) נקבע שסכומים שהועברו לחשבון חדש בקופת גמל לקצבה על שם בן זוג לשעבר של עמית בקופה יחויבו בשיעור המופיע בסעיף 121(ב)(1)(ג) – 20%.

לוח 2: התפלגות גילי בני זוג יהודים שהתגרשו בשנת 2019⁹

אומדן לגיל ממוצע	סך הכול	מעל 65-7	64-60	59-55	54-50	49-45	44-40	39-35	34-30	29-25	24-20	עד 19	גיל	
43.5	12,236	657	598	949	1,379	1,814	2,071	1,954	1,624	884	294	12	מספר	גברים
	100%	5.4%	4.9%	7.8%	11.3%	14.8%	16.9%	16.0%	13.3%	7.2%	2.4%	0.1%	שיעור	
40.5	12,238	318	407	709	1,064	1,655	2,084	2,017	2,013	1,339	587	45	מספר	נשים
	100%	2.6%	3.3%	5.8%	8.7%	13.5%	17.0%	16.5%	16.4%	10.9%	4.8%	0.4%	שיעור	

בלוח אפשר לראות שבשנת 2019 מספר הגברים היהודיים שהתגרשו היה 12,236 ומספר הנשים היהודיות שהתגרשו היה 12,238. נוסף על כך, אפשר ללמוד כי גילם של כ-90% מהגברים שהתגרשו היה עד 59 וגילן של כ-94% מהנשים שהתגרשו היו עד 59. **האומדן לגיל הממוצע של הגברים בעת הגירושין היה 43.5 ושל הנשים – 40.5.**

- בלוח 3 שלהלן מוצגים אומדנים ליתרות שנצברו בקרן פנסיה בהתאם להנחות אלו:¹⁰
- הגיל הממוצע של בני הזוג בגירושים הוא: 43.5 לגבר ו-40.5 לאישה (ראו גם בלוח 2);
 - השכר ממוצע לגבר ואישה בשנת 2019 היה אחיד במשך השנים: לגבר 11,666 ש"ח בחודש ולאשה 7,822 ש"ח בחודש. כל השכר הוא לחישוב הפרשות לפנסיה;
 - שיעור התשואה נטו זהה לאורך שנים ושיעורו 2%, 3.74% או 5%.
 - גיל התחלת חיסכון פנסיוני הוא: לגבר גיל 21 ולאשה גיל 20.

לוח 3: אומדנים ליתרות שיצטברו בקרן הפנסיה¹¹

גבר	אישה	הפרש	גיל התחלת חיסכון פנסיוני	שנות חיסכון בקרן פנסיה	מספר חודשי הפקדה	משכורת ממוצעת	סכום הפרשה חודשי (18.5%)	אומדן ליתרה שנצברה בקרן הפנסיה		
								תשואה נטו 2% בשנה	תשואה נטו 3.74% בשנה	תשואה נטו 5% בשנה
43.5	40.5	3	21	22.5	270.4	11,666	2,158	736,442	913,748	1,076,274
40.5	40.5	3	20	20.5	246.3	7,822	1,447	440,205	534,857	619,720
40.5	40.5	3	1	2	24.1	3,844	711	296,237	378,891	456,553
סכום המס כדי להגיע לשוויון בחיסכון פנסיוני בעת הפרידה (האומדנים נמוכים מהתקרה)								0	0	0

- בלוח אפשר לראות כמה דברים בכפוף להנחות שלעיל:
- האומדנים ליתרה הנצברת בקרן הפנסיה של **גבר** שהתגרש בגיל הממוצע (43.5) הם בעבור תשואה שנתית נטו של **2%** – 736,442 ש"ח; בעבור תשואה שנתית נטו של **3.74%** – 913,748 ש"ח; בעבור תשואה שנתית נטו של **5%** – 1,076,274 ש"ח;
 - האומדנים ליתרה הנצברת בקרן הפנסיה של **אישה** שהתגרשה בגיל הממוצע (40.5) הם: בעבור תשואה שנתית נטו של **2%** – 440,205 ש"ח; בעבור תשואה שנתית נטו של **3.74%** – 534,857 ש"ח ובעבור תשואה שנתית נטו של **5%** – 619,720 ש"ח;

⁹ הלמ"ס, **לוח 15: זוגות יהודים מתגרשים, לפי גיל הבעל וגיל האישה בעת הגירושין בשנת 2019**, כניסה: 21 בפברואר 2022; **אומדן לגיל ממוצע של גירושין**: עיבוד של מרכז המחקר והמידע של הכנסת לנתוני הלמ"ס.

¹⁰ שכר של חודש בשנה ממוצע לגבר ואישה: **ביטוח לאומי, דוח השכר וההכנסה מעבודה לפי יישובים ומשתנים כלכליים שונים בשנת 2019**; **לוח 5**, נובמבר 2021; הנחת תשואה שנתית נטו של 3.74%; **מחשבון הפנסיה של מנורה מבטחים עבור קרן פנסיה מקיפה**, כניסה: 22 בפברואר 2022; שתי התשואות נטו: 2%-5% נלקחו לשם מתן טווח תוצאות סבירות; שיעור הפרשה לפנסיה מבוסס על 18.5% בחלוקה הבאה: 6% על ידי העובד, 6.5% תגמולים שמעסיק משלם ו-6% תגמולים בגין פיצויים שמפריש מעסיק בגין העובד, **כל זכות: חובת ביטוח פנסיוני לעובדים**, כניסה: 24 בפברואר 2022.

¹¹ שם, עיבודים של מרכז המחקר והמידע של הכנסת.

- האומדנים ליתרה הנצברת הינם **נמוכים מהתקרה** אשר כאמור היא 1,558,800 ש"ח, ועל כן סך המס בעת איזון בין קרנות הפנסיה של בני הזוג הוא אפס. במילים אחרות: אם בעת הפרידה נקבע כי על הגבר להעביר לאישה סכומים לשם השוואת היתרות בקרנות הפנסיה, הרי שסכומים אלו יועברו ללא חבות במס. בלוח 4 שלהלן מוצגים אומדנים נוספים ליתרות שנצברו בקרנות הפנסיה, סכומים פטורים, סכומים חייבים במס וסך המס שישולם בביצוע איזון של יתרות הפנסיה בעת פרידה של בני הזוג בגילי 50 ו-59.

לוח 4: שני אומדנים נוספים ליתרות בקרן פנסיה, בעת פרידה בגיל 50 ובגיל 59¹²

אומדן ליתרה שנצברה בקרן הפנסיה			סכום הפרשה חודשי (18.5%)	משכורת ממוצעת	מספר חודשי הפקדה	שנות חיסכון בקרן פנסיה	גיל התחלת חיסכון פנסיוני	גיל בעת הגירושים (בשנים)	
תשואה נטו 5% בשנה	תשואה נטו 3.74% בשנה	תשואה נטו 2% בשנה							
1,683,555	1,352,589	1,016,745	2,158	11,666	348.0	29.0	21	50	גבר
1,204,337	959,076	713,008	1,447	7,822	360.0	30.0	20	50	אישה
479,218	393,513	303,737	הפרש יתרה שנצברה בין גבר לאישה						
239,609	196,756	151,869	הסכום שיועבר מהגבר לאישה לשם השוואת היתרה בקרן הפנסיה (50% מההפרש)						
114,854	196,756	151,869	הסכומים הפטורים ממס						
124,755	0	0	סכומים שחייבים במס (20%)						
24,951	0	0	סך המס שישולם בעת האיזון						
אומדן נוסף:									
2,931,482	2,169,481	1,472,232	2,158	11,666	456	38	21	59	גבר
2,083,875	1,527,638	1,024,574	1,447	7,822	468	39	20	59	אישה
847,607	641,843	447,658	הפרש יתרה שנצברה בין גבר לאישה						
423,804	320,921	223,829	הסכום שיועבר מהגבר לאישה לשם השוואת היתרה בקרן הפנסיה (50% מההפרש)						
0	0	223,829	הסכומים הפטורים ממס						
423,804	320,921	0	סכומים שחייבים במס (שיעור מס 20%)						
84,761	64,184	0	סך המס שישולם בעת האיזון						

בלוח אפשר לראות כמה דברים:

- אם שני בני הזוג נפרדים **בגיל 50**, וכן הגבר והאישה מקבלים את השכר הממוצע, אז האומדן ליתרה הצבורה לגבר הוא 1.02 מיליון ש"ח (בעבור תשואה שנתית נטו של 2%) עד 1.68 מיליון ש"ח (עבור תשואה שנתית נטו של 5%), והאומדן לאישה הוא 0.71 מיליון ש"ח עד 1.2 מיליון ש"ח. נוסף על כך, אם נקבע בפסק הדין שיש להגיע לאיזון מלא (השוואה של היתרה הצבורה) בקרנות הפנסיה של שני בני הזוג, אזי אם בן הזוג, שהיתרה הצבורה שלו גבוהה משל בת הזוג (לפי הלוח מדובר בגבר) וכן היתרה הצבורה נמוכה מהתקרה (1,558,800 ש"ח), אז כל העברה של סכום ממנו אל בת הזוג לשעבר יהיה פטור ממס. בעבור האומדן של תשואה שנתית נטו של 5% היתרה צפויה להיות גבוהה מהתקרה וסך המס במקרה של השוואה מלאה של היתרה הצבורה צפוי להיות 24,951 ש"ח.
- אם שני בני הזוג נפרדים בגיל **59**, והגבר והאישה מקבלים את השכר הממוצע, אזי האומדן ליתרה הצבורה לגבר הוא 1.47 מיליון ש"ח (בעבור תשואה שנתית נטו של 2%) עד 2.93 מיליון ש"ח (בעבור תשואה שנתית נטו של 5%), והאומדן לאישה הוא 1.02 מיליון ש"ח עד 2.08 מיליון ש"ח. בעבור האומדן של תשואה שנתית נטו של 5% היתרה הצפויה להיות גבוהה מהתקרה, במקרה של השוואה מלאה של היתרה הצבורה וסכום המס צפוי להיות 84,761 ש"ח.

¹² ש.מ.